

Ірина БАБИЧ

**СТИХІЯ ГУМОРУ В ТВОРЧОСТІ ВОЛОДИМИРА
ДАНИЛЕНКА**

*На матеріалі оповідань Володимира Даниленка «Два песики»,
«Смак персика», «Дивертисмент Цепколенко» розглядається
природа комічного в творчості письменника, втеча від
екзистенційної порожнечі та пошуки внутрішньої гармонії
сучасної людини.*

На відміну від сатири, якій Володимир Даниленко відводить переважно сферу політики та соціальних проблем, у його творах, що стосуються проблем морального характеру, здебільшого панує стихія гумору. Гумор у письменника передає людські дивацтва. Причому в творчості В. Даниленка гумористичному змалюванню часто підлягають навіть не вади якоїсь окремої людини, а недоліки національного характеру, менталітету, які руйнують щастя і гармонію людей.

Таку гармонію шукає в своєму житті героїня оповідання «Два песики», написаного письменником, коли він навчався на третьому курсі філологічного факультету в Житомирі. Його молодий автор возив на оцінку Валерію Шевчуку до Києва, що схвально поставився до літературних екзерсисів житомирського студента. «Ось так треба писати, – показав Шевчук [...] – Твоя героїня бореться зі своєю родовою традицією, але це вище її сил»¹. Він мав на увазі родове прокляття, яке нависало над родичами героїні оповідання «Два песики» Любки, що закохувались і виходили заміж за молодших за себе чоловіків.

Ось як поставлена сімейна проблема в оповіданні: «Так вже велося в їхньому роду, що чоловіки були молодшими за жінок. «Якась напасть», – думала Любка. І не погодитись із тим було важко, бо після першого курсу безтямно закохалась у важкого підлітка, якого вручила дитяча кімната міліції. [...] Після другого всю табірну зміну за нею сох шестикласник»². І ось, коли дівчина думає, що нарешті знайшла дорослого хлопця, вона потрапляє у ще жахливішу ситуацію: він виявляється її учнем під час шкільної практики.

---

¹ Володимир Даниленко і література з пробірки. Розмова з «єдиним чоловіком» сучасної української літератури // Україна молода. – 2006. – 1 грудня.

² Даниленко В. Місто Тіровиван. – Львів: Кальварія, 2001. – С. 15.

Дівчина боїться власних почуттів, намагається подолати їх, адже розуміє, що вони приречені на загальний осуд. Вона навіть не дозволяє собі думки про те, що головна мета життя людини – стати щасливою (а у її віці це тотожно поняттю кохати і бути коханою), її лякає критика загалу: «А, не дай Бог, хтось побачить», – холонула, звертаючи його в парк»³. Автор ніби створює в творі дві лінії комічного: перша і головна – проблеми особистого життя головної героїні (а точніше – її внутрішня боротьба), а друга – сфера освіти і ставлення до молодого педагога в українській школі. Комічно виглядає у фіналі оповідання випадкова зустріч дівчини з двома песиками, в яких вона побачила пародію на себе і свій роман із школярем. Ця сцена в оповідання виконує роль символічного знаку – старої, як світ, аксіоми: не потрібно боятися того, що природно, що дарує людині щастя і гармонію: «Спробувала звільнитись, але якось раптово обм'якла, бо погляд утішили два песики. Велика чорна сучка кокетливо трусила попереду, а білий пудель, що ледь сягав її хвоста, дріботів за нею. Собачки збуджено обнюхувались і були дуже щасливі»⁴.

Гумор В. Даниленка сповнений філософського змісту: два песики наштовхують на думку, що справжня гармонія – в природі, не обмеженій рамками суспільних догм і правил, і ця гармонія існує за своїми власними законами.

Схожий лейтмотив і в оповіданні «Смак персика», де автор зачіпає гендерну проблематику. Молода дівчина, студентка дуже переймається недосконалістю свого тіла: «Люся Мотичко страждала від свого дебелистого тіла, яке ховала у складках кльошних спідниць та костюмах вільного крою [...] У восьмому класі у неї виростили великі груди і важкі стегна»⁵. Вона болісно сприймає глузливе ставлення ровесників до своєї зовнішності. Дівчина самотня, її тендітна й вразлива душа закована у великому тілі, яке зробило її полонянкою. Люсю жахає те, що її тіло здається принадним лише для дорослих одружених чоловіків, які жадають від неї насолод, і відлякує молодих людей, які їй подобаються. Вона навіть не допускає думки, що її тіло, яке їй здається жахливим, для когось може випромінювати жіночу привабливість. Вирішальним моментом у житті Люсі стає візит до «жінки, яка допомагала в нещасливому коханні»⁶, тобто до місцевої ворожки. В

---

³ Там само. – С. 19.

⁴ Там само. – С. 19.

⁵ Даниленко В. Сон із дзьоба стрижа. – Львів: Піраміда, 2006. – С. 104.

⁶ Там само. – С. 111.

цьому епізоді знову прослідковується іронія автора щодо національного менталітету. У найважливіші моменти українці перекладають відповідальність за прийняття рішень на зовнішні сили, щоб зняти із себе відповідальність за свою долю. Але ворожка дає Люсі несподівану раду: «Піддайся своєму сорому. Покорись йому – і врятуєшся від мук, що роздирають тебе і роздеруть на клапті [...] Перестань думати. Послухайся хоч раз голосу, що живе в тобі. Він тобі підкаже»⁷. Саме після цієї розмови Люся несподівано для самої себе піддалася залицанням молодого грузинського хлопця, що торгував на базарі персиками, і відчула, що нарешті стала вільною: «її тіло бриніло, ніби настроєна для тривалої гри бандура, а з душі спав великий камінь, що пригнічував, відколи вона виросла»⁸. І хоча подібні стосунки важко назвати ідеальним коханням (це швидше задоволення могутнього інстинкту продовження роду), бо вони не врятують від душевної порожнечі, але саме вони допомагають героїні позбутися комплексів, дати свободу своєму внутрішньому «Я», звільнитися від гніту непотрібних упереджень, отримати хоч якусь радість у житті.

Цікавим зразком гумору В. Даниленка є оповідання «Дивертисмент Цепколенко». В основі сюжету – своєрідні стосунки двох неординарних особистостей: старшокласника Івася, який захоплюється сучасною симфонічною музикою і зовсім не схожий на своїх ровесників, і Тати, представниці «покоління пепсіколи». Епіцентром комічного в оповіданні постає мовлення головної героїні. Тата користується молодіжним сленгом, який непросто зрозуміти звичайній людині: «...між іншим, розповіла, що її *компусюк* – *дрова*, та є в неї одна *бродилка*, якою вона грається *до ригалетто*. Цю гру їй дав *сальцесон* в *ілюмінаторах* з їхнього класу, *рудера* якого живе з *банабаком*, а його *файзер* має стільки *дріжджів*, що знайшов *лохвицьку мальвіну*, і вона вже *ковтнула від нього глобуса...*»⁹. Головний конфлікт полягає в тому, що Івась намагається залучити Тату до високого – пропонує їй послухати записи з концертів свого улюбленого композитора, мріє «відучити її від мови, якою спілкуються піпетки з випендрасами»¹⁰. Але Тата замкнулася в своєму маленькому світі, який створила для себе сама, і в якому панують комп'ютерні ігри, жажливий сленг і немає нічого святого. Навіть дізнавшись про смерть матері, Тата спроможна витиснути з себе лише жалюгідну репліку: «Це просто

---

⁷ Там само. – С. 112.

⁸ Там само. – С. 115.

⁹ Там само. – С. 287.

¹⁰ Там само. – С. 283.

гайки. Шкапа відкинула копита»¹¹. Але автор і не думає сміятись чи обурюватися на таку поведінку, а пропонує зазирнути глибше, до її першопричин, аби побачити, що це своєрідна форма захисту і протесту проти жорстокого світу, який зруйнував сім'ю дівчинки, лишив її коханого тата (до речі, форма імені героїні теж доволі символічна). На щастя знаходиться єдина людина, яка сприймає Тату такою, якою вона є, і розуміє, що насправді вона зовсім інша. «Я глянув у її очі, і ця невідповідність між шкільним одягом чотирнадцятилітньої школярки і відвертим жіночим поглядом була такою вражаючою...»¹². Отож знову бачимо надзвичайно самотню і дуже конфліктну особистість, породжену проблемами сучасної сім'ї та сімейного виховання. До того ж, письменник із неабиякою художньою переконливістю демонструє, як ці проблеми руйнують особистість.

Автор дотримується законів гумору: він не намагається змінити своїх героїв чи виправити їхню поведінку. Як правило, він їх навіть не критикує, а лише констатує факти, ніби спостережливий літописець нашого часу, і співчуває їм. У більшості гумористичних оповідань Даниленко ніби ставить три крапки в кінці, натякаючи при цьому на щасливе закінчення – тобто, створює шлях до порятунку від тієї жакливної порожнечі, що проростає в душах його героїв.

Ірина Бабич. Стихія гумору в творчості Володимира Даниленка

На матеріалі оповідань Володимира Даниленка „Два песики”, „Смак персика”, „Дивертисмент Цепколенко” розглядається природа комічного в творчості письменника, втеча від екзистенційної порожнечі та пошуки внутрішньої гармонії сучасної людини.

Ключові слова: комічне, гумор, менталітет, символ, конфлікт.

Ірина Бабич. Стихія юмора в творчестві Володимира Даниленка

На матеріалі рассказов Володимира Даниленка „Две собачки”, „Вкус персика”, „Дивертисмент Цепколенко” рассматривается природа комического в творчестві писателя, бегство от

---

¹¹ Там само.– С. 292.

¹² Там само.– С. 286.

экзистенциальной пустоты, поиски внутренней гармонии современного человека.

Ключевые слова: комическое, юмор, менталитет, символ, конфликт.

Iryna Babych. The element of humor in works of Volodymyr Danylenko

On the base of Volodymyr Danylenko short novels „Two puppies”, „The taste of peach”, „Divertissement by Tsepkoenko ” consider the nature of comical in the writer’s creations, escape from vacuum that exist and findings of inner harmony of present – day person.

Key words: comical, humor, mentality, symbol, conflict.